

педагогіка. Острог : Вид-во нац. ун-ту Острозька академія, 2009. Вип. 13. С. 404–410.

З.Щербань П. Сутність педагогічної культури. *Вища школа України*. 2004. № 3. С. 67–71.

**Ірина ОНИЩУК,
Оксана ДОМАНЮК**
Кременець

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Формування особистості є ключовим питанням у педагогіці, соціальній та культурній сферах, оскільки всі трансформації, що відбуваються в суспільстві загалом та в системі освіти зокрема, безпосередньо пов'язані з особистістю як активним учасником і суб'єктом соціальних процесів. У Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», визначено провідні засади національної освіти, серед яких провідне місце належить орієнтації на особистість.

Реалізація цих положень є неможливою без впровадження особистісно орієнтованого підходу, що покликаний суттєво трансформувати освітній процес: надати йому морально-духовного змісту, утвердити принципи взаємоповаги та справедливості, сприяти всебічному розкриттю особистісного потенціалу, стимулювати розвиток, самовираження, відповідальність і реалізацію «Я-концепції».

На думку І. Беґа, особистісно орієнтований освітній процес передбачає створення таких умов, за яких можливим стає повноцінний розвиток особистості, розкриття її внутрішнього потенціалу, здібностей та інтересів, а також забезпечення можливостей для самореалізації у конкретному соціокультурному середовищі [1].

Своє розуміння особистісно орієнтованої освіти формулює В. Кремень, підкреслюючи, що її основою має стати цілісне врахування індивідуальних потреб і можливостей дитини, глибока

повага до її особистості, визнання її як свідомого й відповідального суб'єкта взаємодії в освітньому процесі та у взаєминах з однолітками. Основною метою такої освіти є створення передумов для особистісного самовираження дитини, розвитку її індивідуальних якостей, а також самовизначення й саморозвитку. Особистісно орієнтована модель освіти передбачає двосторонній розвиток – як педагогів, так і вихованців – на основі рівноправного спілкування, співпраці та взаєморозуміння, з акцентом на формування ключових соціально-моральних якостей [5].

Об'єктивною метою особистісно орієнтованої освіти є організація відповідного психологічного, методичного й професійно-педагогічного супроводу формування моральної, чуйної, гуманної особистості, налаштованої на саморозвиток і вдосконалення. На основі цього формується гуманістична життєва позиція, що сприяє позитивному ставленню до людей та світу. Саме в такому освітньому середовищі створюються умови для розвитку почуття самоповаги, гідності та, як наслідок, – поваги до інших [1].

Це питання є особливо важливим саме в системі вищої освіти, адже майбутні педагоги, які працюватимуть із дошкільниками, повинні бути особистісно орієнтованими. А отже, проблема їхньої професійної підготовки набуває особливої актуальності. Проблему формування моральних цінностей студентської молоді досліджували І. Бех, Г. Васянович, О. Гомонюк, І. Зязюн, В. Кремень, О. Лисенко, О. Сухомлинська та ін.).

Головною стратегічною метою трансформації системи вищої освіти України є створення сприятливих психолого-педагогічних умов, які забезпечать самореалізацію й саморозвиток студента як активного учасника освітнього процесу. Досягнення високого рівня духовно-морального та професійного розвитку майбутнього фахівця вимагає врахування його вікових, індивідуально-психологічних особливостей і загальних умов психічного розвитку. Студентську молодь вирізняє вищий освітній рівень, глибока мотивація до навчання, соціальна активність, а також гармонійне поєднання інтелектуальної та соціальної зрілості [2].

У нашому науковому дослідженні на особливу увагу заслуговують праці І. Зязюна, який наголошував на необхідності гуманістичного підґрунтя освітньої системи, здатного врівноважувати внутрішні та зовнішні конфлікти як у самій

системі освіти, так і в суспільстві загалом. Такий підхід передбачає формування в особистості здатності до цілісного сприйняття природи й людини, відмову від авторитарного та міфологічного мислення, розвиток толерантності, відкритості до діалогу, уміння знаходити компроміси, а також шанобливе ставлення до різних культур, цінностей і поглядів [3].

Не менш важливими є міркування О. Кочерги, яка підкреслює, що моральний розвиток педагога – це пріоритетний вектор його професійного становлення. Виходячи з цього, завданням вищої освіти є формування морально зрілої особистості, здатної до саморегуляції та морального самовдосконалення, яка чинитиме опір деструктивним соціальним впливам. У центрі моральної поведінки педагога мають бути доброзичливість, толерантність, емпатія, справедливість і чесність у взаєминах, що ґрунтуються на щирій любові до дітей [4].

Високий рівень професіоналізму в освітній діяльності неможливий без розвитку спеціальних здібностей, які відповідають не лише змістовим, а й формальним вимогам фаху. Водночас ключовою передумовою досягнення цього рівня є глибоке засвоєння загальнолюдських цінностей, що має привести до їх інтеграції у внутрішній світ особистості, тобто – до моральної вихованості.

На думку дослідників, моральне становлення особистості охоплює формування моральних потреб, спрямованих на самовдосконалення, прагнення до морального ідеалу, готовність до високоморальної поведінки, бажання творити добро і служити суспільству. Саме такі потреби виступають джерелом активної життєвої позиції людини. Формування духовних орієнтирів, зокрема моральних, розглядається ним як одне з найбільш актуальних завдань сучасної освіти. А тому при організації освітнього процесу у вищій школі треба обов'язково враховувати рівень моральної зрілості студентів [2].

Формування студента як морально зрілої особистості передбачає розвиток ключових моральних рис – шанобливості, чесності, відповідальності, толерантності, доброзичливості та ін. – а також становлення моральної культури, що включає усвідомлення як загальнолюдських, так і національних цінностей, набуття гуманістичного світогляду та життєвих орієнтирів.

Отже, професійна підготовка майбутніх педагогів дошкільної освіти в умовах особистісно орієнтованої парадигми

набуває особливої значущості. Вона не лише забезпечує формування педагогічної майстерності, а й створює умови для особистісного й професійного самовдосконалення. Особливе місце посідає розвиток ціннісних орієнтацій і моральних якостей. Серед них домінантною вважається доброзичливість як провідна особистісна риса майбутнього вихователя, що водночас виступає основою для підготовки до формування цієї якості у дітей старшого дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Формувати у дитини почуття цінності іншої людини. *Педагогіка толерантності*. 2001. № 2. С. 11–19.
2. Беленька Г.В. Підготовка вихователів дітей дошкільного віку: вектор євроінтеграції. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 35 (1). С. 30–35.
3. Зязюн І. Розвиток суб'єктів учіння в координатах «філософії освіти». *Ставропігівські філософські студії: Ultima ratio*. Ун-т «Львів. Ставропігійон», Ін-т мистецтв нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Львів, 2008. Вип. 1. С. 104–119.
4. Кочерга О. Виховання моральної культури майбутнього вчителя засобами української етнопедагогіки. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 13. С. 172–178.
5. Кремень В. Особистість в освітній системі. *Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти*: матеріали методолог. семінару АПН України 16 грудня 2004 року / за ред. С.Д. Максименка. Київ, 2005. С. 3–15.

Роман РИФЯК,
Олександр БЕСЧАСТНИЙ
Дрогобич

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку сучасного суспільства підготовка фахівця будь-якого профілю неодмінно включає формування інформаційної компетентності, що виявляється у готовності та